

Народні легенди і міфи, слідом за біблійною версією, розповідають про творення Всесвіту та всього на ньому живого, в тому числі і Людини (як вінця усіх земних творінь) Богом Творцем Вседержителем. Між тим, на відміну від канонічних текстів, у народних переказах йдеться про те, що у світотворчому процесі активну участь брав і Чорт/Дідько/Сатанайл, який першопочатково був для Бога другом, побратимом, «першим товаришем»:

«От як задумав Господь сотворити світ, то й говорить до найстаршого ангела, Сатанайла: «А що, каже, Архангеле мій, ходім творити світ!» — «То ходімо, Боже, каже Сатанайл...»¹; «...Бог сказав, що треба сотворити землю, а чорт каже: Треба сотворити (...) тоді Бог узяв від чорта глину чи землю і зробив так...»²

Між тим Бог — керівник, мислитель, творець словом, а Чорт — виконавець і чорнороб: *«...Бог каже до шестикрилого серафима: «пойди в воду глибоко да одділи маленьку часточку землі на моє ім'я та її посієм, щоб росла». Сатанайл (так звався той серафим) поліз у воду да одділив часточку землі...»³*

Щоправда, Дідько також намагався творити, але, на відміну від Бога, у нього виходило все потворне та недосконале, що врешті-решт псувало Божу роботу: *«...коли напився він води та нажерся піску, то його страшенно роздуло, і він почав блювати: летить та блює, летить та блює. Понаблював високі гори, болота. А коли його підпирало кілком під груди, тоді він падав на землю, качався по землі черевом, бився руками й ногами і ото там повибивав цілі долини і глибокі провалля. Так лукавий спскудив чудову божу землю горами та проваллями...»⁴*

Важливо, що, за віруваннями українців, Сатана втручається не тільки у творення Всесвіту, а й у створення людини й так само підкореговує, а в результаті дещо псує Боже створіння. Саме цим народ пояснював дуалістичну природу людини, її схильність до добра й зла одночасно.

...в Україні в 1917 році вийшов перший номер журналу "Українська культура".

Ярмарок в Малоросії. К. О. Труговський

Приміром, саме «дякуючи» Дідькові людина плюється та харкається, а також з її тіла виходять «нечистоти». Так, за легендою, записаною на Слобожанщині, Бог зліпив людину з глини, поставив її коло тину сушитися, а сам полетів на небо за душею. Чорт, побачивши, яка людина гарна, із заздросців обплював і обхаркав її. Повернувшись з неба та побачивши людину обплюваною, Бог заховав нечистоти всередину, а тоді вдихнув у людину душу: «...Диявол людину всю обплював, обхаркав. Бачить Бог своє творіння покрите нечистотою, й вивернув його так, що всі нечистоти опинились у середині, а тоді вдихнув у нього душу. І стала людина зовні чиста, а всередині повна всілякої скверни»⁵.

Схожі вірування знаходимо й у «Трудах...» П. Чубинського: «Сотворил Бог человека из земли и пустил его по свету. Первый человек был очень красивый, а дьявол неуклюж. Вот и начал он завидовать красоте человека. Выбрав удобное время, дьявол пришел к человеку и оплевал его. Бог сжалился над оплеванным, и всю слюну, покрывавшую человека, вложил в его внутренности. С тех пор и плюет человек, и все-таки всего не может выплевать»⁶.

З тих таки «Трудів...» П. Чубинського дізнаємося, що деінде вірили, нібито людину взагалі зробив саме Сатана, а Господь благословив та вдихнув душу: «Человека Сатана слепил из глины и сделал его так удачно, что Господу Богу стоило только благословить и дать ему живую душу. Когда сатана слепил человека, то поставил его стоймя, а потом оплевал его везде-везде. От этого теперь человек плюет и кашляет»⁷.

На підтвердження цього вірування священником та збирачем етнографічних цікавинок М. Грушевським на Південній Київщині (щоправда, у жартівливій формі) було зафіксовано таке: «як дитина де розкричється, чи коло церкви чи коло хати, то вже мати й нарікає: І! Хто вас і видумав, то й не добрий чоловік».

Дорожній пейзаж з українськими селянами. К. О. Трутовський

Українські селяни. К. О. Трутовський